

Με λένε Μιχάλη..., Γκ. Καπλάνι

Προτείνεται να μελετηθεί το παρόν κείμενο σε συνδυασμό με το παρακάτω κείμενο: ["Με τη Δανάη γίναμε φίλοι αλλά δεν ερωτευτήκαμε». Έ.Γεωργίου"](#).

Γκασμέντ Καπλάνι

Με λένε Μιχάλη...

«Με λένε Μιχάλη. Γεννήθηκα το 1980 στην Αθήνα, στο «Μητέρα». Οι γονείς μου τότε έμεναν στο Παγκράτι. Μετά τη γέννα μου μετακομίσαμε στα Πατήσια. Οι γονείς μου είναι από τη Νιγηρία. Ο πατέρας μου ήρθε στην Ελλάδα για να σπουδάσει, τη δεκαετία του '70. Ύστερα από κάποια χρόνια έφερε και τη μητέρα μου. Από τα παιδικά μου χρόνια δεν θυμάμαι πολλά πράγματα. Στο δημοτικό τα πήγαινα μια χαρά με τα άλλα παιδιά. Μόνο όταν τσακωνόμασταν στο ποδόσφαιρο με στολίζανε με βρισιές του τύπου «αράπης» και τα σχετικά. Ήμουν ο μόνος μαύρος στο σχολείο μου. Θυμάμαι επίσης ένα σκηνικό. Μια μέρα, έπειτα από τσακωμό, κάποια παιδιά με είχαν βάλει στη μέση και με έβριζαν. Τότε ένα παιδί που τον έλεγαν Ηλία όρμησε εναντίον τους για να με υπερασπιστεί. Από τότε γίναμε κολλητοί φίλοι. Τα πρώτα χρόνια στο σπίτι μιλούσαμε νιγηριανά και αγγλικά. Αυτό όμως με εμπόδιζε για τα μαθήματα. Μέχρι που ο δάσκαλος κάλεσε τους γονείς μου και τους είπε ότι έπρεπε να μιλήσουμε ελληνικά στο σπίτι.

Με τα χρόνια επικράτησαν τα ελληνικά στο σπίτι μας. Ελληνικά και hip-hop. Από εννέα χρόνων μιλώ μόνο ελληνικά. Μιλώ επίσης άψογα αγγλικά, ενώ τα νιγηριανά τα

καταλαβαίνω αλλά δεν τα μιλώ πια. Το πάθος για τη μουσική το «κόλλησα», ίσως, επειδή μεγάλωσα ανάμεσα σε διάφορους γλωσσικούς ήχους. Στο γυμνάσιο παθιάστηκα με τα γκράφιτι, τη hip-hop και τη Dram'N' Base. Είναι χρόνια που περνούν διοργανώνοντας πάρτι και ανταλλάσσοντας κασέτες με τα φιλαράκια. Εκείνη την περίοδο μπήκε έντονα η θρησκεία στη ζωή μου. Μαζί της και η πρώτη υπαρξιακή σύγκρουση. Γιατί η θρησκεία έλεγε «ειρήνη υμίν», ενώ το hip-hop μιλούσε για εξέγερση. Η θρησκεία ήταν ευχή, το hip-hop δράση. Το hip-hop και τα γκράφιτι ήταν για μένα ένα είδος ξεσπάσματος. Τότε, για πρώτη φορά, άρχισα να γράφω στίχους. Έγραφα και για τον ρατσισμό. Ξαφνικά συνειδητοποίησα κάτι που είχα απωθήσει: το χρώμα της επιδερμίδας μου.

Το να είσαι μαύρος. Εγώ είμαι περήφανος που είμαι μαύρος. Το να είσαι μαύρος όμως σημαίνει ότι συναντάς μπροστά σου έναν τοίχο. Σημαίνει ότι πρέπει να ξοδεύεις πολλή ενέργεια για να πείσεις τους γύρω σου ότι δεν είσαι γεννημένος μόνο για να πουλάς CD και να παίζεις μπάσκετ. Ότι μπορείς να γίνεις γιατρός, λογοτέχνης, σχεδιαστής μόδας, οτιδήποτε. Το να είσαι μαύρος σημαίνει ότι ζεις με αυτό το χρώμα, το αναπνέεις, ότι δεν σε αφήνουν ποτέ να νιώσεις αόρατος. Τη μεγαλύτερη έκπληξη την προκαλείς όταν μιλάς ελληνικά χωρίς προφορά. Παθαίνουν πλάκα. Μερικοί κάθονται με το στόμα ανοιχτό και σε κοιτάνε σαν εξωγήινο. Τέλος πάντων... Ένα καλοκαίρι στη Σύρο. Η ανατροπή στη ζωή μου συνέβη ένα καλοκαίρι στη Σύρο.

Μόλις είχα τελειώσει το λύκειο. Ήθελα τότε να μπω στη Σχολή Καλών Τεχνών και άρχισα να κάνω ιδιαίτερα μαθήματα ελευθέρου σχεδίου. Το καλοκαίρι πήγα στη Σύρο για να δουλέψω στο εργαστήριο της δασκάλας μου. Έκανα βόλτα ένα απόγευμα, όταν ξαφνικά μπροστά στα πόδια μου σταμάτησε ένα αστυνομικό τζιπ. Βγήκαν έξω δυο αστυνομικοί και μου ζήτησαν τα χαρτιά. Είχα μαζί μου τη ληξιαρχική πράξη γέννησης. Θεωρούσα ότι ήταν αρκετή, αφού είχα γεννηθεί στην Ελλάδα. Με πήγαν στο Τμήμα. Μου είπαν ότι τα χαρτιά μου είναι ελλιπή. Ένας από τους αστυνομικούς μού είπε ότι θα με απελάσουν. «Πού θα με απελάσετε;» ρώτησα. «Στα σύνορα και να πας από εκεί που ήρθες», μου απάντησε. «Εγώ δεν ήρθα από πουθενά. Έχω γεννηθεί στην Ελλάδα», είπα. Δεν πήρα απάντηση. Απέλαση, σύνορα, όλα αυτά μου φαίνονταν σαν ταινία. Έφυγε η γη κάτω από τα πόδια μου και είχα κατατρομάξει. Έμεινα εκεί τρεις μέρες, στο σκοτάδι, κοιμόμουν χάρμα, σε ένα μικροσκοπικό κελί με δυο Πακιστανούς που δεν μιλούσαν ούτε ελληνικά ούτε αγγλικά. Αυτές οι τρεις μέρες ανέτρεψαν τα πάντα μέσα μου. Με τη μεσολάβηση φίλων και δικηγόρων με άφησαν ελεύθερο. Τότε άρχισαν να με βασανίζουν τα ερωτήματα.

Ποιος ήμουν; Τώρα καταλάβαινα γιατί δεν με καλούσαν φαντάρο, όπως συνέβαινε με όλους τους φίλους μου. «Φίλε μου, εσύ είσαι ξένος», έλεγα στον εαυτό μου. Και πάλι δεν ήθελα να το πιστέψω όμως. Σκεφτόμουν ότι οι αστυνομικοί είχαν κάνει λάθος. Ήταν ένας μηχανισμός άμυνας για να μη διαλυθώ. Τα χαρτιά, τα χαρτιά, τα χαρτιά. Όταν εισέβαλε στη ζωή μου η λέξη χαρτιά και αλλοδαπός όλα καθάρισαν πλέον. Ρώτησα τους υπαλλήλους στον δήμο εάν μπορώ να βγάλω ελληνική ταυτότητα

επειδή έχω γεννηθεί εδώ. Μου απάντησαν κοφτά: «όχι». Μετά ήρθαν οι ουρές, οι βεβαιώσεις, τα ένσημα, τα γραφεία, οι υπάλληλοι, η ατελείωτη αναμονή. Και όταν βγαίνει η άδεια παραμονής είναι ληγμένη. Ξανά ουρές, βεβαιώσεις, ένσημα, γραφεία, υπάλληλοι, ατελείωτη αναμονή. Με αυτά θα φας όλη τη ζωή σου.

Τα καλύτερα χρόνια σου φεύγουν κυνηγώντας τα χαρτιά. Δεν μπορείς να πας πουθενά. Τα όνειρα για το πανεπιστήμιο τα εγκατέλειψα γιατί κυνηγούσα τα χαρτιά. Με κάλεσαν το 2002 στη Γαλλία για να εκπροσωπήσω την Ελλάδα σε ένα φεστιβάλ θεάτρου δρόμου. Δεν πήγα γιατί δεν είχα χαρτιά. Ήθελα να ανοίξω μια δική μου δουλειά, δεν μπόρεσα γιατί δεν είχα χαρτιά. Τα ελληνικά είναι η γλώσσα σου... Νιώθεις σιγά σιγά να ανοίγει ένα χαντάκι ανάμεσα σε σένα και στους φίλους σου. Εκείνοι προχωράνε, κυκλοφορούν ελεύθεροι. Αυτό που για σένα αποτελεί ζήτημα ζωής και θανάτου, γι' αυτούς είναι ένα τίποτα. Επειδή δεν έχεις κανονικά χαρτιά δεν μπορείς να κάνεις σχέδια για το μέλλον. Σκέψου τι κατάπτωση. Να είσαι είκοσι χρόνων και να μη μπορείς να κάνεις σχέδια για το μέλλον. Φθείρεσαι ανεπαίσθητα, γίνεσαι μικρός, κλείνεσαι στον εαυτό σου. Πρέπει να προσέχεις πολύ για να μη γίνεις ανθρωπάκι.

Για να μη δεις όλους τους γύρω σου ως εν δυνάμει εχθρούς. Ύστερα έρχονται άλλες ερωτήσεις. Τι είσαι; Γεννήθηκες εδώ, τραγουδάς τον εθνικό ύμνο της Ελλάδας, στο σχολείο είπες ποιήματα για την 25η Μαρτίου. Και όμως σε θεωρούν αλλοδαπό. Στη Νιγηρία εσύ δεν έχεις πάει ποτέ. Τα ελληνικά είναι η γλώσσα σου. Τι είσαι λοιπόν; Πρέπει να είσαι τρεις φορές τρελός για να μην τρελαθείς. Πρέπει να παλέψεις με νύχια και με δόντια για να μην αφήσεις την πραγματικότητα να σε ξεκάνει. Τι κάνω αυτή τη στιγμή; Ασχολούμαι πολύ με τη μουσική και με το θέατρο του δρόμου. Τώρα δουλεύω στον «Κοσμοπολιτισμό», ένα πολιτιστικό κέντρο που διοργανώνει και πολλά ενδιαφέροντα event με μετανάστες καλλιτέχνες. Τα χαρτιά; Τα περιμένω ακόμα, εδώ και δυο χρόνια. Το μέλλον; Το μέλλον, φίλε μου, είναι τα όνειρά μου. Αυτά είναι η ασπίδα και η ελευθερία μου...»

Γκασμέντ Καπλάνι, περιοδικό [Εντευκτήριο](#)

Ασκήσεις

1. Να προσδιορίσετε το περιεχόμενο των όρων :
 - Εθνικότητα
 - Ιθαγένεια
 - Υπηκοότητα
 - Ταυτότητα
 - Διαβατήριο
 - Άδεια παραμονής
 - Άδεια εργασίας.
2. Ποια πρακτική σημασία έχουν οι όροι αυτοί για τη ζωή ενός ανθρώπου; Να εξηγήσετε για τον κάθε όρο χωριστά.
3. Ποιες διαφορετικές σημασίες μπορεί να έχει ο όρος «ταυτότητα»;
4. Ποιο είναι το μεγάλο πρόβλημα που αντιμετωπίζει ο Μιχάλης και πώς αυτό σχετίζεται με τους παραπάνω όρους;
5. Ποιος είναι ο παραλογισμός του κράτους, όπως τον περιγράφει ο Μιχάλης;
6. «Τα χαρτιά, τα χαρτιά, τα χαρτιά»: ποια είναι η σημασία της λέξης στο κείμενο;

Να θυμηθείτε τι λέει για το θέμα αυτό και ένας άλλος μετανάστης:

Γιατί πλέον η μοίρα των μεταναστών είναι άρρηκτα δεμένη με εκείνη της ελληνικής κοινωνίας. Είναι μέρος αυτής της κοινωνίας πλέον οι μετανάστες. Αντί να σκεφτούμε το μέλλον, εμείς δεν έχουμε λύσει ακόμα το πρόβλημα των «χαρτιών». Πολλές φορές, ακόμα και άνθρωποι πολύ κοντινοί σε μένα δυσκολεύονται να καταλάβουν τι σημαίνει ο όρος «χαρτιά» για έναν μετανάστη. Σημαίνει τα πάντα. Ειλικρινά σας λέω, κάθε φορά που έρχεται η χρονική στιγμή που πρέπει να ανανεώσω την άδεια παραμονής μου, με πιάνει κάτι σαν νεύρωση. Είμαι ο μόνος δημοσιογράφος που ζητάω από την εργασία μου έναν απίστευτο όγκο χαρτιών. Τόσο που μια μέρα η γραμματέας απόρησε και με ρώτησε με το δίκαιο της: «Γκάζι, πού τα πας όλα αυτά τα χαρτιά;». Όταν το περνώ εγώ αυτό, σκέψου τι περνάν όλοι οι άλλοι... Το πρόβλημα της άδειας παραμονής είναι ένα θέμα κοινωνικό και πολιτισμού επίσης.

ΓΚ. Καπλάνι, [Περιοδικό Ζενίθ](#)

7. Γιατί το περιστατικό στη Σύρο ανέτρεψε όλη τη ζωή του Μιχάλη;

8. Σημαίνει ότι πρέπει να ξοδεύεις πολλή ενέργεια, για να πείσεις τους γύρω σου ότι δεν είσαι γεννημένος μόνο για να πουλάς CD και να παίξεις μπάσκετ: Ποιος είναι ο προβληματισμός που θέτει ο Μιχάλης με αυτή του τη διαπίστωση; Να διατυπώσετε τις δικές σας σκέψεις και απόψεις για το πρόβλημα αυτό.
9. Πέρα από τους όρους που δίνονται στην 1η ερώτηση, υπάρχει και ο όρος «πολίτης του κόσμου». Χρησιμοποιείται για να περιγράψει την ανάγκη για κινητικότητα των εργαζομένων στο πλαίσιο της παγκοσμιοποιημένης αγοράς εργασίας. Σε ποιους όμως «πολίτες» περιορίζεται το προνόμιο αυτό;
 - Ο Μιχάλης θα μπορούσε να είναι «πολίτης του κόσμου»; Τι τον εμποδίζει;
10. Δείτε πάλι το κείμενο του [Κονδύλη](#) και συζητήστε την έννοια *ανθρώπινο δικαίωμα*, στο πλαίσιο του προβληματισμού σας με αφορμή την ιστορία του Μιχάλη.
11. Γράψτε ένα σχόλιο στο facebook σχετικά με τις εντυπώσεις σας από το κείμενο του Μιχάλη. Να αναφερθείτε στην προσωπικότητά του και στους προβληματισμούς του.
12. Δείτε πάλι τη μαρτυρία του Χασάν (βλ. **ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ** *Μαρτυρίες μεταναστών, Ηπείρου και Πατησίων*, στην υποενότητα «Όψεις της μετανάστευσης και της προσφυγιάς») και προσέξτε σε ποια στοιχεία δίνει έμφαση και σε ποιες πληροφορίες δεν αναφέρεται. Υποθέστε ότι ο Χασάν συντάσσει το βιογραφικό του σημείωμα για εύρεση εργασίας. Σκεφτείτε ποιες εργασίες θα μπορούσε να κάνει και ποιες δυσκολίες θα έπρεπε να υπερνικήσει, και γράψτε το βιογραφικό σε ρόλο Χασάν.
13. Πώς φαντάζεσαι ότι θα ήταν η ζωή και το μέλλον σου, αν δεν είχες τα απαραίτητα «χαρτιά» (ιθαγένεια, υπηκοότητα, ταυτότητα, διαβατήριο);
14. Αφού μελετήσετε διεξοδικά την τροποποίηση διατάξεων του [Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας](#), μπαίνοντας στη θέση του Μιχάλη, να συντάξετε μια ανοιχτή επιστολή στον τύπο με τίτλο «Μιχάλης: η ζωή μου από δω και πέρα». Στο γράμμα αυτό ο Μιχάλης υποτίθεται ότι σχολιάζει την τρέχουσα τροποποίηση, αναφερόμενος στις αλλαγές που προβλέπονται για τη δική του ζωή και όσων είναι σε παρόμοια κατάσταση με αυτόν. Ο Μιχάλης θα μπορούσε, επίσης, να εκφράζει τα συναισθήματά του, τις σκέψεις αλλά και τις προτάσεις του για τη βελτίωση της κατάστασης που βιώνει ο ίδιος και άλλοι αλλοδαποί στη χώρα μας.

15. Η [Έφη ζει και εργάζεται στη Δανία](#). Αν και «ξένη» δεν αντιμετωπίζει τα προβλήματα που αντιμετωπίζει ο Μιχάλης στην Ελλάδα. Λαμβάνοντας υπόψη ότι, τουλάχιστον προς το παρόν (Ιανουάριος 2016), ισχύει η Συνθήκη Σένγκεν στην Ευρωπαϊκή Ένωση, να εξηγήσετε τις διαφορετικές δυνατότητες που δίνονται στην Έφη σε σχέση με τον Μιχάλη.
16. Η Έφη και ο Μιχάλης είναι δύο συνομήλικοι νέοι που γεννήθηκαν στην Ελλάδα και προσπαθούν να πραγματοποιήσουν τα όνειρα για τη ζωή τους. Ποιες μεγάλες διαφορές διαπιστώνετε στα προβλήματα που αντιμετωπίζουν και πού οφείλονται αυτές;
17. Θα μπορούσε να αποδοθεί στην Έφη ο όρος «πολίτης του κόσμου» και γιατί; Ποιες είναι οι συνθήκες που της δίνουν αυτή τη δυνατότητα; Αντίστοιχα, ποιες είναι οι συνθήκες που στερούν αυτή τη δυνατότητα από τον Μιχάλη;
18. Τι φαντάζεστε ότι θα απαντούσε η Έφη στα βασανιστικά ερωτήματα του Μιχάλη;